

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitulvm XXXVIII. Significantibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

cium suum damnosum sit. Nam ita etiam de alijs mandatarijs, ac procuratoribus, docent DD. in §. recte, Infit. de mandato, & videri potest Mol. tomo 2. disp. 552. n. 6. & quæ dixi lib. 3. tr. 4. c. 26. n. 6.

5 Dico II. Si Princeps, aut quicumque Ordinarius iurisdictionem, etiam ad vniuersitatem causarum, contentiosam aut voluntariam, in externo vel interno foro delegarit, eam arbitratu suo reuocare potest. Ita ex cōmuni docet Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 26. sect. 3. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 33. n. 6. vbi monet, hanc doctrinam maximè veram esse, si Princeps iurisdictionem alicui etiam gratis commiserit v.g. ad dispensandum, legitimandum, à peccatis absoluendum. Quia, vt Baldus monet in l. 3. n. 10. C. de bonorum possels. vnde liberi, in concessione iurisdictionis semper intelligitur excepta suprema potestas Principis. Sed & inferiores Ordinarij eorūque successores priuilegia & facultates reuocare possunt, si merè gratuita data sint, ita vt non transferint in donationem aut pactum, propter aliquod vicissim receptum, sicuti idem Baldus monet, & legi possunt, quæ docui lib. 1. tr. 4. c. 23. n. 15. & seqq.

CAPITVLVM XXXVIII.

Significantibus.

PARAPHRASIS.

Juliana nobilis vidua, mentiens se pauperem literas à Sede Apostolica ad quosdam Iudices impetrauit super controuersia, quæ habebat cum Margaretha & filio eius. Hi citati coram Iudicibus excipiendo proposuerunt, quòd literæ subreptitiæ essent, quippe per suggestionem rei falsæ obtentæ, cum Juliana diues esset: quamobrem coram Domino, sub cuius iurisdictione erant, se conueniendos esse, & non coram alijs Iudicibus, illo non requisito. Hoc audito, Iudices illi delegati interloquendo pronuntiarunt, se vigore earum literarum procedere non posse. Deinde verò partes

compromiserunt in arbitros, hac conditione, vt si ij intra tempus ipsis constitutum, causam non deciderent, ad eisdem illos Iudices denuo deuolueretur. Cùm autem arbitri intra tempus definitum non pronuntiarent, iudices delegati iurisdictionem, iuxta compromissi formam, resumpserunt: Sed cùm partes se grauari ab illis sentirent, ad Sedem Apostolicam appellarunt: Eòque cognito processu Gregor. IX. respondit, acta eorum Iudicum irrita declaranda esse.

S V M M A R I V M.

1. *Index ecclesiasticus in causis civilibus personarum, alterius temporali iurisdictioni subiectarum, ordinariè se non intromittit, nisi in extraordinarijs casibus, videl. propter defectum & negligentiam secularium Iudicum; item in causis personarum miserabilium, quales sunt pauperes, & oppressi, & ope destituti.*
2. *Si Index delegatus pronuntiat, sibi nullam iurisdictionem competere, parte non appellante à sententia hac interlocutoria, transit ea in rem iudicatam.*

PRO intellectu huius c. aduerte; Quòd Index Ecclesiasticus in causis civilibus personarum, alterius temporali iurisdictioni subiectarum ordinariè se non intromittat, iuxta c. nouit, 13. de iudic. c. causam, 7. Qui filij sint legitimi: sed in quibusdam casibus extraordinarijs, videl. propter defectum, seu negligentiam Iudicum secularium, c. licet, 10. de foro compet. Item in causis personarum miserabilium, cuiusmodi sunt pauperes, & oppressi, atque ope destituti, c. super quibusdam, 26. in fine, de verb. signif. c. 1. & 2. d. 87. Hæc itaque causa fuit, cur rescriptum & delegatio Apostolica subreptitiæ iudicata sit, quia eam causam Pontifex nō suscepisset, sed ad proprium seculare forum ablegasset, si viduam nobilem ac diuitem esse sciuisset. Vide quæ dixi lib. 4. tr. 9. c. 2. n. 2. & 3.

NOTANDVM Vn. Si Index delegatus 2 pro-

pronuntiet, sibi nullam iurisdictionem, seu ius de causa hac cognoscendi competere, & pars litigans à sententia hac interlocutoria non appellet, iuxta c. dilectus 34. de prebend. transit ea in rem iudicatam: vt postea officium Iudicis in eadem causa, sine noua commissione assumere non possit: Ne quidem ex partium consensu; cum partes nullam habenti iurisdictionem conferre non possint, l. priuatorum, 3. C. de iurisdic. Ita Gl. h. c. ver. procedere, Barbat. col. antepen. Quemadmodum enim, inquit h. c. Abb. n. 7. Si orto dubio de valore rescripti, Iudex pronuntiet iurisdictionem sibi competere, & pars non appellet, processus validus ceteri debet, propter rei iudicatæ auctoritatem, vt idem docuit in c. super literis, 20. in fine, de rescript. Ita & vice versa, si Iudex delegatus iudicet contra valorem rescripti, & pars impetrans non appellet, non poterit deinde Iudex procedere, quia officio functus censetur.

Objicies: Si Iudex iurisdictionem aliquam habet, tum partes in ipsum consentiendo iurisdictionem eius prorogare possunt, l. i. ff. de Iudicijs. Sed rescriptum ad lites subreptitium, cum non sit ipso iure nullum, sed tantum ope exceptionis, c. 3. & c. plerumque 23. de rescript. Iudici delegato iurisdictionem aliquam confert, vt h. c. Abb. docet n. 8. Ergo partes consentiendo in hos Iudices potuerunt illius iurisdictionem confirmare, & quodammodo prorogare. Resp. Licet partes consentiendo in Iudices delegatos possint supplere defectum iurisdictionis, qui est ex parte rescripti subreptitij, non tamen eum, qui est ex parte obiecti, ipsiusque veritatis; quandoquidem in casu nostro causæ ciuiles personarum non miserabilium non pertinent ad Iudicem Ecclesiasticum, nisi ob negligentiam Iudicis laici. Sed vt r. interueniente postea negligentia Domini secularis, Iudices in huius rescripti, saltem ex partium consensu procedere potuerint, merito dubitari potest. Affirmat Abb. loco cit. Sed arbitrator, probabilius negari: cum non sit consuetudo Ecclesiasticorum Prælatorum, vt causas seculares committant, antequam ad ipsos deuolutæ sint, vt bene annotauit Innoc.

hic n. 1. Igitur hoc rescriptum ex errore substantiali promanans, omni iure irritum fuisse videtur, per quod nulla omnino iurisdictione collata fuerit.

CAPITVLVM XXXIX.

Suspicionis.

PARAPHRASIS.

Quidam Iudex delegatus à Reo vt suspectus, recusatus erat. Ad causam hanc suspicionis cognoscendam arbitri à partibus electi sunt: Sed dubitabatur, vt r. Iudex recusatus arbitris terminum præfinire possit, intra quem cognoscere debeant. Respondet Gregor. IX. Quod nõ possit, cum ipse in hac causa suspectus sit, ne forte noceat: sed ipsimet arbitri partibus terminum ad probationes suas afferendas statuere, sicut & alia omnia agere debent, quæ ad hunc suspicionis articulum spectant. Verum Iudex delegatus (cui vnà cum iurisdictione, reliqua etiam, sine quibus ea exerceri nequit, commissa censentur) arbitros compellere potest, vt vel concordent in eadem sententia, vel tertium arbitrum aduocent, cum quo vnus, vel ambo consentiant: ne alioquin causæ principalis definitio plus iusto differatur.

SUMMARIUM.

1. Si Iudex recusetur, eligendi sunt arbitri ad causam recusationis cognoscendam, nisi ea in iure expressa, aut alias notoria sit, aut recusatio manifeste iniusta vel frivola.
Item si duo Iudices delegati sint cum clausula: Si non ambo potestis, &c. alter de alterius recusatione cognoscat.
2. Si arbitri duo non concordent, tertius ab eis eligendus est, qui eorum discordiam dirimat.
3. Etsi arbitri voluntarij non cogantur arbitrium suscipere; cogi tamen possunt, qui ex iuris necessitate eligi debent.